

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-286-6-129-140>

УДК 336.77

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Тищенко О.І., Тищенко В.В.

DEVELOPMENT OF THE ELECTRONIC PAYMENT SYSTEM OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE

Tyshchenko O.I., Tyshchenko V.V.

Невіддільною часткою сучасної економіки, яка забезпечує швидкий та безпечний рух грошей є платіжна система держави. Розвиток інформаційних технологій, посилення вимог користувачів платіжних послуг, необхідність забезпечення прозорості міжбанківських платежів та їхньої доступності створює передумови трансформації платіжних систем у сфері міжбанківських розрахунків. Втім швидкі зміни в навколишньому середовищі, посилені впливом військових дій на території України вимагають постійного моніторингу особливостей реалізації національних платіжних систем та пошуку шляхів щодо їхнього вдосконалення. Метою статті є дослідження генезису системи електронних платежів НБУ, визначення її особливостей на сучасному етапі та напрямів подальшого розвитку. У межах реалізації функції оверсайту, за результатами моніторингу діяльності у 2023 році, єдиною системно важливою платіжною системою, визнано Систему електронних платежів (СЕП) Національного банку України. За результатами проведеного в статті аналізу динаміки платежів, що здійснювалися через СЕП НБУ, було виявлено тенденцію до зростання за кількістю та обсягами платежів протягом 2022 року - дев'яти місяців 2024 року, що є свідченням сталості роботи системи та її розвитку. Оскільки особливу роль в процесі регулювання діяльності платіжних систем в Україні відіграє нормативно-правова сфера, отже в роботі було досліджено та узагальнено законодавчі акти, що регулюють діяльність на платіжному ринку України. Так серед низки нормативних актів, куди було віднесено Закони, Постанови НБУ та Правила НБУ, ключове значення відводиться Закону України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX. За результатами дослідження розвитку СЕП НБУ в роботі було зроблено висновок, що за більш ніж 20

річний період свого функціонування на теренах банківського сектору України, ця система показала свою не лише дієздатність та ефективність, а й волатильність, вміння підлаштовуватися та вдосконалюватися під впливом зовнішніх та внутрішніх викликів та запитів користувачів. Так в статті весь період існування в Україні системи електронних платежів НБУ було розділено на 5 основних етапів, кожний з яких супроводжувався впровадженням оновленої версії системи (СЕП, СЕП-2, СЕП-3, СЕП-4 та СЕП-4.1 відповідно). Кожна нова версія СЕП змінювалися як функціонально так і за архітектурою побудови та регламентом робіт. Серед найбільш суттєвих змін в роботі зроблено акцент на систему документообігу; регламент роботи та час виконання банківських операцій; правила оброблення повідомлень; структура обміну інформацією; технічна реалізація взаємодії учасника з Центром обробки СЕП (ЦОСЕП). Також було змінено саму сутність поняття «банківський день». Серед подальших напрямів роботи СЕП в статті визначено введення мультивалютного режиму, забезпечення організації взаємодії СЕП з міжнародними платіжними системами та розширення кількості учасників міжбанківських розрахунків за рахунок нових типів фінансових та нефінансових установ-посередників. **Ключові слова:** платіжна система, система електронних платежів НБУ, СЕП, нормативна база, банк, ПРОСТІР.

Вступ. Банківська система України постійно удосконалюється, пропонуючи користувачам різні інструменти для управління грошовими коштами. Особливе місце серед них займають платіжні системи як невід'ємна частка

сучасної економіки, які дозволяють забезпечити безпечний та швидкий рух грошей.

Платіжна система являє собою платіжну організацію, до якої включені члени цієї платіжної системи та сукупність відносин, які виникають між ними при здійсненні грошового переказу. Проведення грошового переказу є неодмінною функцією, яку має здійснювати платіжна система. Сучасна платіжна система має відповідати головним принципам, а саме: забезпечувати прозорість операцій; захищати дані користувачів; дозволяти оперативно проводити транзакції; бути чітко регульованою з боку держави та інтегрованою, тобто дозволяти взаємодіяти з різними системами. Реалізація цих принципів гарантує надійність та ефективність фінансових операцій, тим самим забезпечується довіра користувачів до різноманітних засобів виконання платежів [1].

Розвиток інформаційних технологій, засобів обробки та передачі даних, посилення вимог користувачів платіжних послуг, необхідність забезпечення прозорості міжбанківських платежів та їхньої доступності створює передумови перетворення платіжних систем у галузі здійснення міжбанківських розрахунків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню методичних і теоретичних аспектів функціонування платіжних систем, визначенню їхньої сутності, видів, структури, а також значення в процесі здійснення міжбанківських розрахунків присвячено наукові праці багатьох вітчизняних вчених.

Вивченню фундаментальних основ функціонування платіжних систем присвячено праці вчених О. Вовчака [2], А. Савченко [3], І. Новака [4], Л. Віднійчук-Вірвана [5].

Більш сучасні напрмки розвитку платіжних систем та платіжних засобів, їх генезис та нормативне забезпечення висвітлені в роботах наступних науковців: В. Кравця [6], О. Джусова, О. Піляк [7], Я. Чайковського [8], І. Копчікової [9], І. Ситник [10].

Втім швидкі зміни в навколишньому середовищі, посилені впливом військових дій на території України вимагають постійного моніторингу особливостей реалізації національних платіжних систем та пошуку шляхів щодо їхнього вдосконалення.

Метою статті є дослідження генезису системи електронних платежів НБУ, визначення її особливостей на сучасному етапі та напрямів подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу.

Міжбанківські розрахунки здійснюються через спеціально створені платіжні системи. Відповідно до Закону України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX, «обробка та передача в межах України електронних та паперових документів на переказ, документів за операціями із застосуванням спеціальних платіжних засобів та документів на відкликання можуть здійснюватися за допомогою як внутрішньодержавних (банківських та небанківських) платіжних систем, так і міжнародних платіжних систем, що діють в Україні» [11].

При виборі відповідної платіжної системи слід дотримуватися кількох визначальних факторів:

- ✓ безпека та надійність, тобто наявність ліцензії та позитивних відгуків користувачів;
- ✓ зручність застосування, що проявляється в якості інтерфейсу та функціоналу;
- ✓ ціна послуг - даний фактор також включає вартість комісії за перекази та обслуговування;
- ✓ швидкість операцій – кількість часу, що йде на здійснення платежів;
- ✓ географія покриття, тобто можливість здійснення операцій в різних країнах, що є особливо важливим для міжнародних переказів [1].

Під міжнародною платіжною системою розуміють платіжну систему, в якій платіжна організація може виступати в якості резидента, так і нерезидента і яка виконує свою діяльність на території двох і більше країн. При цьому вона має забезпечувати здійснення грошового переказу в межах даної платіжної системи, у тому числі з однієї країни в іншу. До них належать «MasterCard», заснована MasterCard International Incorporated (США); «Western Union», яка була заснована Western Union Financial Services Inc. (США), «VISA», заснована Visa International Service Association (США;) та Western Union Network, SAS (Франція).

Під внутрішньодержавною платіжною системою слід розуміти платіжну систему, в якій резидентом є платіжна організація. При цьому ця система здійснює свою діяльність і забезпечує здійснення грошового переказу виключно в кордонах України. До внутрішньодержавних систем міжбанківських розрахунків в Україні відносять систему

електронних платежів Національного банку (СЕП) та систему «ПРОСТІР».

З метою підвищення рівня державної платіжної безпеки та підтримки розвитку безготівкових розрахунків в Україні було прийнято рішення про створення державної платіжної системи «ПРОСТІР». Ця система передбачає виконання розрахунків за послуги та товари, отримання готівкових коштів та інших операцій за допомогою електронних платіжних засобів, а саме карток «Простір». Використання цих платіжних карток дозволяє виконувати будь-які платіжні операції на території держави: від розрахунків в торговельній мережі та через мережу Інтернет до отримання готівку в банкоматах або за допомогою платіжних терміналів, а також здійснювати переказ коштів з картки на картку [12].

Платіжну систему НПС «ПРОСТІР» було створено Національним банком з дотриманням відкритих міжнародних стандартів [13]. До ребрендингу, який було проведено у 2016 році, платіжна система «ПРОСТІР» мала назву «Національна система масових електронних платежів» (НСМЕП). На сьогодні вона налічує 49 учасників, куди включаються як банки так і небанківські установи [14].

До одного з напрямів діяльності НБУ щодо сфери організації платіжних систем належить забезпечення надійної, безперервної та ефективної діяльності платіжної інфраструктури (оверсайт платіжної інфраструктури). Ця діяльність включає: моніторинг; оцінку платіжної інфраструктури на її відповідність вимогам міжнародних стандартів оверсайту та законодавства; встановлення обмежень та вимог та надання рекомендацій щодо вдосконалення діяльності платіжної інфраструктури та або застосування заходів впливу [11].

В межах реалізації функції оверсайту Національним банком України за підсумками моніторингу діяльності у 2023 році було визначено перелік найбільш важливих об'єктів національної платіжної інфраструктури.

Таким чином до єдиної системно важливої платіжної системи було віднесено Систему електронних платежів (СЕП) НБУ.

До того ж було визначено ще одну категорію - це важливі платіжні системи, до складу яких увійшли:

- «MasterCard» - MasterCard International Incorporated (США);
- «Visa» - Visa International Service Association (США);

- «PrivatMoney» - АТ «ПриватБанк» (Україна);

- «MONEYCOM» - ТОВ «Свіфт Гарант», Україна;

- «NovaPay» - ТОВ «НоваПей» (Україна);

- «Фінансовий світ» - ТОВ «Українська платіжна система» (Україна) [14]

При цьому цей список було доповнено двома платіжними системами в порівнянні з 2022 роком – це «PrivatMoney» та «MONEYCOM» [15].

Система електронних платежів НБУ була запроваджена в 1993 року, і вже більше 20 років її використовують для платежів між банківськими установами країни, тим самим забезпечуючи всі потреби вітчизняної банківської системи в проведенні міжбанківських розрахунків в національній валюті. При цьому Національний банк України виступає в якості оператора платіжної системи та є одночасно її розрахунковим банком. На систему електронних платежів НБУ припадає більше ніж 98% усіх міжбанківських розрахунків у державі і при цьому вона дозволяє забезпечувати високий рівень надійності і безпеки грошових переказів між банками.

Лише за 2023 рік було здійснено майже 423 млн. платежів через СЕП НБУ на загальну суму практично 210 трлн. грн. В порівнянні з 2022 роком обсяги зросли більше ніж на 16,5% за кількістю та за сумою на 58%. При цьому аналогічні показники у 2022 році склали 363 млн. платежів на загальну суму більше ніж 133 трлн грн. Слід зауважити, що у 2023 році понад 94% від загальної кількості платежів, що були здійснені через СЕП банківськими установами, виконувалися саме за дорученням клієнтів. До того ж, необхідно зазначити, що вперше, в жовтні 2023 року через СЕП НБУ були проведені платежі із використанням рахунків користувачів ТОВ «НоваПей», що належить до небанківського надавача платіжних послуг. При цьому такі дії виконувалися через банк, який одночасно виступає як учасник системи та обслуговуючий банк для даної компанії.

Згідно даним регулятора, на платежі банків України та їхніх філій припадає переважна більшість, а саме 96% від загальної кількості платежів [16].

Позитивна тенденція щодо функціонування системи електронних платежів продовжилася і у 2024 році, де за перші дев'ять місяців 2024 року було виконано більш ніж 347 млн платежів на загальну суму 177483 млрд грн., що на 13,4%

більше в порівнянні з таким самим періодом 2023 року (рис. 1) [17].

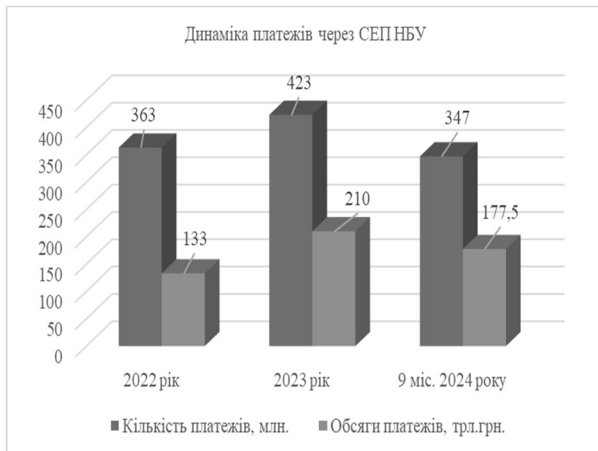

Рис. 1. Динаміка платежів через СЕП НБУ за 2022-2024 рр. [складено автором за [16,17]

Отже СЕП НБУ за останні роки, навіть за умов функціонування банківського сектору в умовах війни, продемонструвала стабільність, дієздатність та розвиток. Особливу роль в процесі регулювання діяльності платіжних систем в Україні відіграє нормативно-правова сфера. Слід відзначити, що за часи існування державних платіжних систем, законодавча база постійно вдосконалювалася, оновлювалася та доповнювалася, що було пов'язано як зі змінами в самій системі, так і євроінтеграційним вектором руху банківської сфери.

Так до основних законодавчих актів, що регулює діяльність на платіжному ринку України слід віднести окрім Конституції України, Закони України: «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні послуги», «Про фінансові послуги та фінансові компанії», «Про захист прав споживачів», також Постанови НБУ: «Про деякі питання здійснення безготівкових розрахунків в Україні в умовах особливого періоду», «Про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні», «Про забезпечення безперервного функціонування інформаційних систем Національного банку України та банків України», «Правила системи електронних платежів Національного банку України» та інші нормативні документи. Більш детальних огляд нормативного забезпечення функціонування платіжних систем в Україні подано у табл.1.

На шляху свого розвитку платіжна система України пройшла довгий шлях і навіть сьогодні цей процес не припиняється. Генезис системи електронних платежів НБУ подано на (рис.2).

Так починаючи з 1992 р. НБУ було розроблено концепцію створення системи електронного грошового обігу, яка складалася з двох етапів. Це передбачало спочатку створення СЕП для розрахунків між юридичними особами, а далі вже за участю фізичних осіб. В рамках реалізації першого етапу, який пройшов доволі швидко й успішно, була створена у 1993 році система електронних платежів Національного банку України, а вже у 1994 році вона запрацювала на повну потужність.

Більшість банків визначають цю систему як одну з найбільш ефективних СЕП в Європі. Вона дозволяє проводити платежі протягом одного дня, що дає можливість банківським установам більш ефективно використовувати власні ресурси, а клієнтам – власні кошти.

В рамках реалізації другого етапу, який розпочався у 1997 р., НБУ почав процес створення платіжної системи, яка б забезпечила проведення безготівкових розрахунків між фізичними особами у сфері послуг та торгівлі. Отже створення Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) стало головним напрямом побудови в Україні даної платіжної системи [8].

Наступний етап розвитку СЕП НБУ було розпочато 10.11.2006 р., коли було впроваджено в промислову експлуатацію СЕП нового покоління (СЕП-2) на базі новітніх технологій. Оновлена версія СЕП (СЕП-2) стала єдиною системою міжбанківських розрахунків, у якій було поєднано риси обох підсистем – СЕП і Системи термінових переказів (СТП), що дозволило отримати позитивні результати. При цьому в СЕП-2 зменшилась кількість моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку: з восьми, впроваджених в рамках першого покоління СЕП, залишили чотири (було скасовано 1, 2, 5 та 6 моделі, які обмежували розрахунки лише одним регіоном). Найбільшу популярність серед користувачів отримала третя модель обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку, яку обрали 64 % від загальної кількості учасників системи.

У листопаді 2017 року в рамках програми щодо вдосконалення СЕП, було запроваджено в експлуатацію нове покоління системи - СЕП-3. Як відзначали спеціалісти, цей процес відбувся доволі успішно. Через СЕП-3 тільки протягом першого дня (03.11.2017 р.) було виконано 1,22 млн. платежів, що дорівнює сумі у 79,7 млрд. грн. Розроблення нової версії СЕП являло собою один із етапів впровадження у життя

Таблиця 1

Нормативно-правові акти, що регламентують функціонування платіжних систем в Україні

Назва нормативного документу	Зміст документу
Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [18]	«Визначає загальні засади функціонування платіжного ринку, відносини у сфері надання платіжних послуг користувачам»
ЗУ «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III [19]	Стосується інформації щодо обсягу порядку розкриття інформації, що містить банківську таємницю
ЗУ «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX [11]	«Визначає загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, загальні засади випуску та використання в Україні електронних грошей та цифрових грошей НБУ, установлює права, обов'язки та відповідальність учасників платіжного ринку України, визначено загальний порядок здійснення нагляду за діяльністю надавачів платіжних послуг, надавачів обмежених платіжних послуг, порядок здійснення оверсайта платіжної інфраструктури»
ЗУ «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14.12.2021 № 1953-IX [20]	«Встановлює загальні засади функціонування ринку фінансових послуг, діяльності надавачів фінансових та/або супровідних послуг, державного регулювання та нагляду за такою діяльністю, а також захисту прав клієнтів»
ЗУ «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII [21]	Визначає особливості захисту прав споживачів фінансових послуг
Постанова НБУ «Про деякі питання здійснення безготівкових розрахунків в Україні в умовах особливого періоду» від 16.10.2024 № 125 [22]	«Встановлює особливості забезпечення виконання міжбанківських платіжних операцій у національній валюті через кореспондентські рахунки, відкриті банками в інших банках, та через СЕП в умовах особливого періоду»
Постанова НБУ «Про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні» від 24.08.2022 № 187 [23]	«Визначає основні організаційні засади та порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури (далі - оверсайт), критерії та порядок визначення важливих об'єктів оверсайту, а також вимоги до об'єктів оверсайту, що здійснюють діяльність на території України»
Постанова НБУ «Про забезпечення безперервного функціонування інформаційних систем Національного банку України та банків України» від 17.06.2004 № 265 [24]	«Визначає порядок дій підрозділів Національного банку, банків та їх філій (далі - банки) та інших установ - учасників інформаційної мережі НБУ (далі - інші установи), пов'язаних із забезпеченням функціонування інформаційних систем у разі виникнення надзвичайних ситуацій відповідно до їх характеру і ступеня впливу»
«Правила системи електронних платежів Національного банку України» від 13.07.2017 № 1 [25]	«Правила визначають ключові питання щодо організаційної структури СЕП, умов участі в СЕП, порядку здійснення розрахунків у СЕП, управління ризиками в СЕП, системи інформаційної безпеки в СЕП, порядку вирішення спорів, забезпечення безперервного функціонування СЕП, порядку проведення реконсиляції, ведення учасниками СЕП архіву електронних міжбанківських документів, здійснення НБУ контролю за дотриманням учасниками СЕП вимог цих Правил».

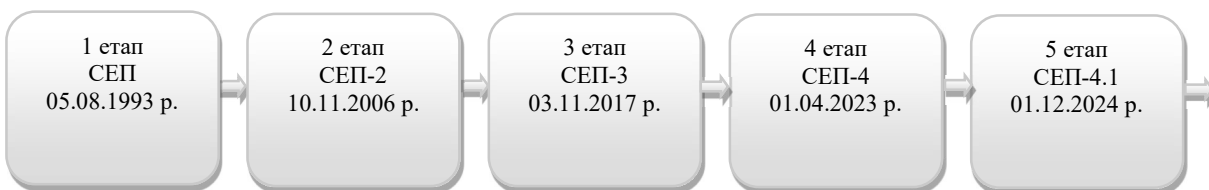

Рис. 2. Етапи впровадження системи електронних платежів НБУ [складено автором за [8, 26-28]

«Стратегічної програми розвитку інформаційних технологій НБУ». Її основна мета полягла у вдосконаленні та розвитку ІТ-інфраструктури та сервісів, які б використовувалися для вирішення внутрішніх завдань регулятора та в більшому ступені для надання послуг банківській спільноті в Україні.

За оцінкою НБУ на початок жовтня 2017 року до складу учасників СЕП входили 187 фінансово-кредитні установи, із яких: 93 склали банківські установи України; 66 – це філії вітчизняних банків 27 належать Державній

казначейській службі України та її органам та НБУ.

До визначальною особливості СЕП-3 належить її істотне оновлення, що відбувалося з використанням провідних інформаційних технологій. Архітектуру СЕП було перебудовано на базі промислового середовища серверів додатків IBM WebSphere, промислових стандартів JEE та транспортної системи НБУ на ґрунті WebSphere MQ.

До характерних рис СЕП-3 слід віднести такі:

- підвищена продуктивність роботи, яка досягається за допомогою горизонтальної та вертикальної масштабованості;
- сучасні промислові рішення для резервування та відновлення роботи;
- висока катастрофостійкість та відмовостійкість на базі використання хмарних технологій та віртуального середовища Національного банку;
- висока ступінь безпеки;
- забезпечення цілісності даних та коду;
- сприяння транзакційності на рівні серверів застосувань.

Використання новітніх рішень з боку регулятора дозволило принциповим чином підвищити продуктивність СЕП, якість її роботи та ступінь надійності функціонування. Таким чином було винайдено підґрунтя для подальшого її розвитку, а саме переходу системи електронних платежів на стандарти обміну фінансовими повідомленнями, що використовуються в міжнародній практиці і запровадження новітніх інноваційних інструментів для здійснення безготівкового грошового переказу [26].

Принциповою від'ємністю наступного покоління система електронних платежів - СЕП-4, яке почало функціонувати 01.04. 2023 року є її робота на засадах міжнародного стандарту ISO 20022 і можливість виконання платежів 24 години на добу та сім днів на тиждень замість 23 годин, що були передбачені в попередніх версіях. При цьому робота в режимі «24/7» визначає можливість виконання платіжних операцій між банками цілодобово, при цьому забезпечуючи миттєвий перехід від поточного календарного дня до наступного.

СЕП-4 побудоване з використанням сучасних програмних та технічних засобів, що дозволяють прискорити швидкість здійснення електронних платежів, зробити їх більш зручними та безпечними. Перехід до стандарту ISO 20022 дало можливість уніфікувати платіжні повідомлення, створити єдині правила їх заповнення і обробки, розширити склад реквізитів за рахунок використання додаткових полів та структурування інформації. До того ж було впроваджено нову систему захисту інформації, у тому числі криптографічну.

Такі нововведення сприятимуть зростанню рівня автоматизації, швидкості обробки платіжних операцій, в цілому обслуговування учасників СЕП та їхніх клієнтів.

Серед учасників СЕП на початок квітня 2023 року відокремлювали 65 банківських установ, Державну казначейську службу України, Національний банк України та Національний депозитарій України.

Порівняльна характеристика СЕП-3 та СЕП-4 за головними параметрами подана у табл.2.

Система електронних платежів в цілому передбачає виконання переказу коштів виключно в національній валюті (гривня) В тім у структурах повідомлень СЕП передбачені реквізити, що в майбутньому нададуть можливість роботи СЕП також в інших валютах, що дає підстави для подальшого вдосконалення системи СЕП та розробки нових версій [28].

Оновлена версія СЕП Національного банку України – СЕП-4.1 запрацювала з першого грудня 2024 року. До головної «фішки» цієї версії відносять можливість виконання миттєвих кредитових переказів (миттєвий переказ СЕП). Така платіжна операція була передбачена змінами до Закону України «Про платіжні послуги», що набрали чинності 08 листопада 2024 року. На думку експертів, до основних переваг оновленої версії СЕП-4.1 слід віднести:

- ✓ інноваційність – тобто можливість застосування функціональності миттєвих переказів СЕП, що розглядають як наступний крок у розвитку вітчизняної платіжної інфраструктури України;

- ✓ прозорість – передбачає наявність чітких умов та можливостей для всіх учасників СЕП і їхніх клієнтів;

- ✓ доступність – система дозволяє здійснювати платежі через систему у будь-який час.

Також експерти зазначають, що перехід на оновлену версію пройшов доволі успішно і на сьогодні можливість здійснення миттєвих переказів за допомогою системи доступна для всіх учасників системи, хто вже здійснив підключення до неї: банківських установ, небанківських надавачів платіжних послуг, Державної казначейської служби України. Серед перших учасників слід виділити НБУ, АТ «Ощадбанк»; АБ «Кліринговий Дім»; АТ «Креді Агріколь Банк»; АТ «Укресімбанк»; АТ «Європейський Промисловий Банк»; АТ «Укрсиббмнк»; АТ «Ідея Банк»; АТ «Сенс Банк»; Т «Скай Банк» та АТ «Альтбанк».

Таблиця 2

Порівняльна характеристика СЕП-3 та СЕП-4 за головними параметрами
[складено автором за [27, 28]

СЕП-3	СЕП-4
Передбачено використання двох режимів роботи СЕП – «файлового» і «онлайнного»	Передбачена одна технологія обміну учасника із системою, яка не передбачає розділу на окремі режими
Головний набір реквізитів для всіх документів, що використовують в СЕП є фіксованим. Всі реквізити є обов'язковими	Реквізити було поділено на дві групи: обов'язкові та необов'язкові. Необов'язкові реквізити можуть бути відсутніми, і тоді вони фізично не включаються до повідомлення
Дійсними є три різні моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку - 4, 7, 8 - які передбачають безпосередню участь філій	Вилучено 7 і 8 моделі, залишили тільки одну четверту модель, де участь філій є безпосередньою
Процес зарахування коштів на технічний рахунок отримувача коштів відбувається таким чином: - при роботі у файловому режимі – лише після отримання квитанції \$\$ від учасника-отримувача; - при роботі в режимі реального часу – зарахування відбувається негайно, в незалежності від дій отримувача	Процедура зарахування коштів аналогічна роботі СЕП в режимі реального часу при використанні версії СЕП-3.
При даній версії система працює в режимі «23/7», оскільки має технологічну перерву в 1 годину, яка відбувається з 00:00 до 01:00	Дана система працює цілодобово без перерв, тобто дійсно «24/7»
У святкові та вихідні дні СЕП-3 приймає платежі, втім їхня дата буде дорівнювати даті першого робочого дня, що буде йти за святковими або вихідними днями	В даній версії, поняття «банківський день» було скасовано, тобто СЕП-4 працює з датою поточного календарного дня
Національний банк України для взаємодії з СЕП постачає шлюзове робоче місце– АРМ-СЕП	Для взаємодії з СЕП, регулятор не постачає учасникам робочих місць Взаємодія з Центром обробки СЕП здійснюється безпосередньо системою автоматизації банку або внутрішньобанківською платіжною системою

З часом інші учасники також зможуть підключитися до оновленої версії СЕП в залежності від розроблених внутрішніх графіків введення миттєвих переказів. Такі нововведення дозволять запропонувати своїм клієнтам більш якісні та швидкі платіжні послуги.

Як було зазначено вище, головною особливістю оновленої версії СЕП є здійснення миттєвого платежу.

Під миттєвим переказом СЕП розуміють платіжну операцію, завдяки якій через СЕП відбувається миттєве зарахування коштів на рахунок отримувача, про що вони мають одразу інформувати усіх учасників платіжної операції.

Дану платіжну операцію можуть здійснювати як фізичні особи так і юридичні. Максимальний час здійснення миттєвого переказу СЕП не перевищує 10 секунд. При цьому гранична розмір однієї платіжної операції має бути в межах 100 тис. грн., що вважається оптимальним рішенням для більшості платежів з метою забезпечення повсякденних потреб фізичних осіб.

Запровадження системи миттєвих переказів дає багато переваг як для фізичних осіб, так і для бізнесу та національної економіки в цілому.

Так для фізичних осіб передбачено:

- Можливість швидкого зарахування коштів отримувачу в режимі реального часу, що є важливим при здійсненні оплати за товари та послуги;

- Забезпечення зручного ініціювання платежів, яке може відбуватися через платіжні застосунки надавачів платіжних послуг та передача реквізитів між користувачами з використанням DeepLink або QR-кодів;

Також низка переваг передбачається і для представників бізнесу в процесі використання нової версії СЕП-4.1:

- З'являється можливість зменшення операційних витрат з урахуванням тарифної політики СЕП та забезпечення ефективного управління банківською ліквідністю;

- Цілодобова доступність платежів дозволяє покращити сервіс для клієнтів.

Розглядаючи переваги переходу до оновленої версії системи електронних платежів НБУ для економіки України в цілому слід відзначити, що відбувається зростання темпів цифровізації фінансових послуг та поступовий розвиток безготівкових розрахунків. Також через посилення конкуренції між платіжними системами та сервісами, стимулюється зростання прозорості та зменшення вартості трансакцій. У зв'язку з застосуванням стандарту ISO 20022 забезпечується можливість майбутньої інтеграції з міжнародними системами миттєвих переказів, зокрема Європейського Союзу [29].

Оскільки процес розвитку системи електронних платежів НБУ не зупиняється, то серед основних напрямів її подальшого розвитку слід виділити такі:

- запровадження мультивалютного режиму роботи СЕП. При цьому це питання може розглядатися в сукупності з питанням відкриття і ведення кореспондентських рахунків учасників СЕП у НБУ в іноземних валютах.

- можливість організації взаємодії СЕП з міжнародними платіжними системами.

- залучення до міжбанківських розрахунків у рамках реалізації PSD2 нових типів фінансових та нефінансових установ-посередників [28].

Висновки. Отже, резюмуючи проведені дослідження щодо розвитку системи електронних платежів НБУ слід зазначити таке. За більш ніж 20 річний період свого функціонування на теренах банківського сектору України, ця система показала свою не лише дієздатність та ефективність, а й волатильність, вміння підлаштовуватися та вдосконалюватися під впливом зовнішніх та внутрішніх викликів та запитів користувачів.

СЕП НБУ пройшла на шляху свого розвитку 5 основних етапів, кожний з яких супроводжувався впровадженням оновленої версії системи. І на сьогодні в банківському секторі функціонує останній варіант модернізації системи електронних платежів - СЕП- 4.1. Кожна нова версія СЕП змінювалися як функціонально так і за архітектурою побудови та регламентом робіт. Суттєвих змін зазнали: документообіг; регламент роботи та час виконання банківських операцій; правила оброблення повідомлень; структура обміну інформацією; технічна реалізація взаємодії учасника з Центром обробки СЕП (ЦОСЕП). Також було змінено саму сутність поняття «банківський день».

Запроваджені зміни нерозривно пов'язані із вдосконаленням банківського законодавства, що регулює діяльність платіжних систем в Україні. В роботі докладно проаналізовано існуючу нормативно-правову базу (визначено низку Законів, Постанов НБУ та Правил), де ключове значення відводиться Закону України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-ІХ.

Серед подальших напрямів роботи СЕП визначено ведення мультивалютного режиму, забезпечення організації взаємодії СЕП з міжнародними платіжними система та розширення кількості учасників міжбанківських розрахунків за рахунок нових типів фінансових та нефінансових установ-посередників.

Л і т е р а т у р а

1. Демченко М. Які платіжні системи в Україні ми знаємо та їх види. *Офіційна сторінка АТ «КБ Глобус»*. URL: <https://globusplus.ua/blog/yaki-platizhni-systemy-v-ukrayini-my-znayemo-ta-yikh-vudy> (дата звернення 07.12.2024).
2. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа : підручник. Київ : Знання, 2015. 564 с
3. Савченко А., Кравець В. Розвиток платіжної системи України за десятиріччя в Україні. *Вісник НБУ*. 2001. № 5. С. 10–12.
4. Ющенко В. А., Савченко А. С., Цокол С. Л., Новак І.М., Страхарчук В. П. Платіжні системи: навч. посіб. для студ. вузів / Національний банк України. К.: Либідь, 1998. 416 с.
5. Віднійчук-Вірван Л.А. Платіжні системи: навч. посіб. Львів : Магнолія плюс, 2017. 190 с.
6. Кравець В.М. Розвиток платіжних систем в Україні та новітні форми розрахунків. *Вісник НБУ*. 2016. С. 45–47
7. Джусов О. А., Піляк О. І. Поточний стан, проблеми та перспективи розвитку платіжних систем в Україні. *Економічний простір*. 2020. №154. С.190-196.
8. Чайковський Я. Етапи становлення та напрями розвитку системи електронних платежів Національного банку України. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26739/1/%D0%A7%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%AF.pdf> (дата звернення 15.12.2024).
9. Копчикова І.В. Технологія реалізації та облік міжбанківських розрахунків. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип.30. URL: <file:///C:/Users/malko/Downloads/615-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-589-1-10-20210928.pdf> (дата звернення 15.12.2024).

10. Ситник І. Аналіз стану платіжних систем в Україні в контексті європейського вектору розвитку цифрової економіки та глобалізаційно-інтеграційних процесів. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Т.6 (47). URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3901/3702> (дата звернення 07.12.2024).
11. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX, зі змінами та доповненнями: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення 07.12.2024).
12. ПРОСТІР: *офіційний сайт Національної платіжної системи НБУ*. URL: <https://prostir.gov.ua/ua/about-us> (дата звернення 10.12.2024).
13. Національна платіжна система «Український платіжний простір»: Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/prostir> (дата звернення 10.12.2024).
14. Платіжні системи в Україні. І в чому їхні особливості: Незалежний портал Finance.ua. URL: <https://finance.ua/ua/saving/platizhnye-sistemy> (дата звернення 10.12.2024).
15. Визначено перелік важливих об'єктів платіжної інфраструктури в Україні: Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/viznacheno-perelik-vajlivih-obyektiv-platijnoyi-infrastrukturi-v-ukrayini-18286> (дата звернення 10.12.2024).
16. Науменко Т. Кількість операцій через систему електронних платежів НБУ зросла у 2023 році на 16,5% — регулятор: *Незалежна бізнес-платформа Mind.ua*. URL: <https://mind.ua/news/20268701-kilkist-operacij-cherez-sistemu-elektronnih-platizhiv-nbu-zrosla-u-2023-roci-na-165-regulyator> (дата звернення 10.12.2024).
17. СЕП. Факти та цифри, 9 місяців 2024 року. *Офіційне Інтернет-представництво НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/sep-fakti-ta-tsifri-9-misyatsiv-2024-roku> (дата звернення 10.12.2024).
18. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 08.12.2024).
19. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 08.12.2024).
20. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14.12.2021 № 1953-IX: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-IX#Text> (дата звернення 08.12.2024).
21. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення 08.12.2024).
22. Про деякі питання здійснення безготівкових розрахунків в Україні в умовах особливого періоду: Постанова Національного банку України від 16.10.2024 № 125: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125500-24#Text> (дата звернення 08.12.2024).
23. Про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні: Постанова Національного банку України від 24.08.2022 № 187: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0187500-22#Text> (дата звернення 08.12.2024).
24. Про забезпечення безперервного функціонування інформаційних систем Національного банку України та банків України: Постанова Національного банку України від 17.06.2004 № 265: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0857-04#Text> (дата звернення 08.12.2024).
25. Правила системи електронних платежів Національного банку України: Рішення Ради Платіжної організації системи електронних платежів Національного банку України: *Офіційний портал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-17#Text> (дата звернення 08.12.2024).
26. Запрацювала модернізована Система електронних платежів Національного банку: *Офіційне Інтернет-представництво НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zapratsyuvana-modernizovana-sistema-elektronnih-platizhiv-nbu> (дата звернення 10.12.2024).
27. Система електронних платежів Національного банку України (шифр СЕП-4). Порівняльні характеристики СЕП-3 і СЕП-4. URL: https://bank.gov.ua/files/ISO20022/SEP4_porivnanna_SEP3_SEP4.NBU.ver.1.0_02.11.21.pdf (дата звернення 10.12.2024).
28. Система електронних платежів Національного банку України (шифр СЕП-4). Базові принципи побудови: *Рішення Ради Платіжної організації системи електронних платежів НБУ* протокол від 04.09.2020 № 8. URL: https://bank.gov.ua/files/ISO20022/NBU_Bazovi_principy_pobudovy_SEP4_04.09.2020.pdf (дата звернення 10.12.2024).
29. З 01 грудня 2024 року в Україні запрацювала нова версія СЕП з функціональністю миттєвих переказів: *Офіційне Інтернет-представництво*

НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/z-01-grudnya-2024-roku-v-ukrayini-zapratsyuvana-nova-versiya-sep-z-funktsionalnistyu-mittyevih-perekaziv> (дата звернення 10.12.2024).

References

- Demchenko M. Yaki platizhni systemy v Ukraini my znaiemo ta yikh vydy. Ofitsiina storinka AT «KB Hlobus». URL: <https://globusplus.ua/blog/yaki-platizhni-systemy-v-ukrayini-my-znayemo-ta-yikh-vydy> (data zvernennia 07.12.2024).
- Vovchak O.D., Rushchysyn N.M., Andreikiv T.Ia. Kredyt i bankivska sprava : pidruchnyk. Kyiv : Znannia, 2015. 564 s.
- Savchenko A., Kravets V. Rozvytok platizhnoi systemy Ukrainy za desiatyrichchia v Ukraini. Visnyk NBU. 2001. № 5. S. 10–12.
- Iushchenko V. A., Savchenko A. S., Tsokol S. L., Novak I.M., Strakharchuk V. P. Platizhni systemy: navch. posib. dlia stud. vuziv / Natsionalnyi bank Ukrainy. K.: Lybid, 1998. 416 s.
- Vidniichuk-Virvan L.A. Platizhni systemy: navch. posib. Lviv : Mahnoliia plius, 2017. 190 s.
- Kravets V.M. Rozvytok platizhnykh system v Ukraini ta novitni formy rozrakhunkiv. Visnyk NBU. 2016. S. 45–47.
- Dzhusov O. A., Piliak O. I. Potochnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku platizhnykh system v Ukraini. Ekonomichnyi prostir. 2020. №154. S.190–196.
- Chaikovskiy Ya. Etapy stanovlennia ta napriamy rozvytku systemy elektronnykh platezhiv Natsionalnoho banku Ukrainy. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26739/1/%D0%A7%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%AF.pdf> (data zvernennia 15.12.2024).
- Kopchukova I.V. Tekhnolohiia realizatsii ta oblik mizhbankivskykh rozrakhunkiv. Ekonomika ta suspilstvo. 2021. Vyp.30. URL: <file:///C:/Users/malko/Downloads/615-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-589-1-10-20210928.pdf> (data zvernennia 15.12.2024).
- Sytnyk I. Analiz stanu platizhnykh system v Ukraini v konteksti yevropeiskoho vektoru rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta hlobalizatsiino-intehratsiinykh protsesiv. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky. 2022. T.6 (47). URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3901/3702> (data zvernennia 07.12.2024).
- Zakon Ukrainy «Pro platizhni posluhy» vid 30.06.2021 № 1591-IX, zi zminamy ta dopovnenniamy: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (data zvernennia 07.12.2024).
- PROSTIR: ofitsiinyi sait Natsionalnoi platizhnoi systemy NBU. URL: <https://prostir.gov.ua/ua/about-us> (data zvernennia 10.12.2024).
- Natsionalna platizhna systema «Ukrainskyi platizhnyi prostir»: Ofitsiine Internet-predstavnytstvo Natsionalnoho banku Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/prostir> (data zvernennia 10.12.2024).
- Platizhni systemy v Ukraini. I v chomu yikhni osoblyvosti: Nezaleznyi portal Finance.ua. URL: <https://finance.ua/ua/saving/platezhnye-sistemy> (data zvernennia 10.12.2024).
- Vyznachenno perelik vazhlyvykh obektiv platizhnoi infrastruktury v Ukraini: Ofitsiine Internet-predstavnytstvo Natsionalnoho banku Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/vyznachenno-perelik-vajlivih-obyektiv-platizhnoi-infrastruktury-v-ukrayini-18286> (data zvernennia 10.12.2024).
- Naumenko T. Kilkist operatsii cherez systemu elektronnykh platezhiv NBU zroslo u 2023 rotsi na 16,5% — rehuliator: Nezalezna biznes-platforma Mind.ua. URL: <https://mind.ua/news/20268701-kilkist-operacij-cherez-sistemu-elektronnih-platezhiv-nbu-zroslo-u-2023-roci-na-165-regulyator> (data zvernennia 10.12.2024).
- SEP. Fakty ta tsyfry, 9 misyatsiv 2024 roku. Ofitsiine Internet-predstavnytstvo NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/sep-fakty-ta-tsifry-9-misyatsiv-2024-roku> (data zvernennia 10.12.2024).
- Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
- Zakon Ukrainy «Pro banky i bankivsku diialnist» vid 07.12.2000 № 2121-III: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
- Zakon Ukrainy «Pro finansovi posluhy ta finansovi kompanii» vid 14.12.2021 № 1953-IX: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
- Zakon Ukrainy «Pro zakhyst prav spozhyvachiv» vid 12.05.1991 № 1023-XII: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
- Pro deiaki pytannia zdiisnennia bezghotivkovykh rozrakhunkiv v Ukraini v umovakh osoblyvoho periodu: Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy vid 16.10.2024 № 125: Ofitsiinyi portal

- Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125500-24#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
23. Pro poriadok zdiisnennia oversaitu platizhnoi infrastruktury v Ukraini: Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy vid 24.08.2022 № 187: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0187500-22#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
24. Pro zabezpechennia bezperervnoho funktsionuvannia informatsiinykh system Natsionalnoho banku Ukrainy ta bankiv Ukrainy»: Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy vid 17.06.2004 № 265: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0857-04#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
25. Pravyly systemy elektronnykh platezhiv Natsionalnoho banku Ukrainy»: Rishennia Rady Platizhnoi orhanizatsii systemy elektronnykh platezhiv Natsionalnoho banku Ukrainy: Ofitsiinyi portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: vid 13.07.2017 № 1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-17#Text> (data zvernennia 08.12.2024).
26. Zapratsiuvala modernizovana Systema elektronnykh platezhiv Natsionalnoho banku: Ofitsiine Internet-predstavnytstvo NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zapratsyuvana-modernizovana-sistema-elektronnih-plateziv-nbu> (data zvernennia 10.12.2024).
27. Systema elektronnykh platezhiv Natsionalnoho banku Ukrainy (shyfr SEP-4). Porivnialni kharakterystyky SEP-3 i SEP-4. URL: https://bank.gov.ua/files/ISO20022/SEP4_porivnanna_SEP3_SEP4.NBU.ver.1.0_02.11.21.pdf. (data zvernennia 10.12.2024).
28. Systema elektronnykh platezhiv Natsionalnoho banku Ukrainy (shyfr SEP-4). Bazovi pryntsypy pobudovy: Rishennia Rady Platizhnoi orhanizatsii systemy elektronnykh platezhiv NBU protokol vid 04.09.2020 № 8. URL: https://bank.gov.ua/files/ISO20022/NBU_Bazovi_principy_pobudovy_SEP4_04.09.2020.pdf (data zvernennia 10.12.2024).
29. Z 01 hrudnia 2024 roku v Ukraini zapratsiuvala nova versiia SEP z funktsionalnistiu myttyevykh perekaziv: Ofitsiine Internet-predstavnytstvo NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/z-01-grudnya-2024-roku-v-ukrayini-zapratsyuvana-nova-versiya-sep-z-funktsionalnistyu-mittyevykh-perekaziv> (data zvernennia 10.12.2024).

Tyshchenko O.I., Tyshchenko V.V.
Development of the electronic payment system of the National Bank of Ukraine

The payment system of the state is an inseparable part of the modern economy, which ensures fast and safe movement of money. The development of information technologies, the strengthening of the requirements of users of payment services, the need to ensure the transparency of interbank payments and their availability creates the prerequisites for the transformation of payment systems in the field of interbank settlements. Rapid changes in the environment, exacerbated by the impact of military operations on the territory of Ukraine, require constant monitoring of the peculiarities of the implementation of national payment systems and the search for ways to improve them. The purpose of the article is to study the genesis of the electronic payments system of the NBU, determine its features at the current stage and directions for further development. According to the results of activity monitoring in 2023, the Electronic Payment System (EPS) of the National Bank of Ukraine was recognized as the only systemically important payment system. The results of the analysis of the dynamics of payments made through the EPS of the NBU conducted in the article showed an upward trend in the number and volume of payments during 2022 - nine months of 2024. This is the evidence of the sustainability of the system and its development. The regulatory framework plays a special role in the process of regulating the activity of payment systems in Ukraine. Therefore, the work investigated and summarized the legislative acts regulating the activity of banks in the payment market of Ukraine. Thus, among a number of regulatory acts, which included Laws, Resolutions of the NBU and Rules of the NBU, the key importance is assigned to the Law of Ukraine «On Payment Services» dated 06/30/2021 No. 1591-IX. According to the results of the NBU EPS development study, the paper concluded that over 20 years of operation in the banking sector of Ukraine, this system has shown its effectiveness and volatility, that is, the ability to adapt and improve under the influence of external and internal factors. Thus, in the article, the entire period of existence of the NBU electronic payment system in Ukraine was divided into 5 main stages, each of which was accompanied by the implementation of an updated version of the system (EPS, EPS-2, EPS-3, EPS-4 and EPS-4.1, respectively). Each new version of the EPS changed both functionally and in terms of construction architecture and work regulations. The most significant changes were made to: document circulation system; work schedule and banking operations' time; message processing rules; structure of information exchange; technical implementation of the participant's interaction with the EPS Processing Center (EPSPC). The very essence of the concept of «banking day» was also changed. Among the further directions of the EPS work, the article defines the introduction of a

multi-currency regime, ensuring the organization of EPS interaction with international payment systems and expanding the number of participants in interbank settlements due to the use of new types of financial and non-financial intermediary institutions.

Keywords: *payment system, NBU electronic payment system, SEP, regulatory framework, bank, SPACE.*

Тищенко Олена Ігорівна – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Київ.

Тищенко Володимир Валентинович – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Київ.

Стаття подана 21.11.2024.